

No 42 (2019)

P.4

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

PEDAGOGICAL SCIENCES

Sharov S. THE SOCIAL INTELLIGENCE AS THE IMPORTANT COMPONENT OF SOCIAL COMPETENCE FOR THE STUDENTS OF THE PEDAGOGICAL UNIVERSITY	3	Koryagina O. INDIVIDUALIZATION OF TRAINING UNDER CONDITIONS OF COMPREHENSIVE SCHOOL	20
Akylbayev M., Kenzhebekova R., Kazybaeva K., Abdujalilov E. CONTENT AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF INFORMATION AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE UNIVERSITY	5	Krajnov S., Popova A., Krajnova I. THE DEVELOPMENT OF SPIRITUAL CULTURE AMONG STUDENTS.....	23
Badanov A. THE ROLE OF MATHEMATICAL TRAINING IN THE SYSTEM OF MILITARY EDUCATION AT THE PRESENT STAGE.....	9	Koehn N., Melnichenko V. PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF CREATIVE SKILLS IN FUTURE MUSIC TEACHERS AT MUSIC-THEORETICAL LESSONS	24
Kozina I. FEATURES OF BUILDING SOCIAL SKILLS IN CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL WITH INTELLECTUAL DISABILITIES, RAISED IN DIFFERENT FORMS OF EDUCATION	12	Povidaychyk O., Povidaychyk M., Glebena M. INFORMATION CULTURE AS A COMPONENT OF COMPETITIVENESS OF MODERN TEACHER OF MATHEMATICS	27
Konivitska T. METHODOLOGY OF FUTURE PSYCHOLOGISTS' RHETORICAL COMPETENCE FORMATION	15	Kozubovska I., Rohach L. CULTURE OF FOREIGN COMMUNICATION AS AN IMPORTANT PART OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE MODERN SPECIALIST	30

PHILOLOGICAL SCIENCES

Bolotova E. ANTHROPOLOGICAL LINGUISTIC MOSAIC «SPEAKING NAMES»	35	Spitsyna N., Gundobina A. IDIOMATIZATION OF BUSINESS DISCOURSE.....	44
Vorotnikova P., Aleshina L. LINGUOCULTURAL OF THE CONCEPT «HONOR» IN THE MODERN RUSSIAN LANGUAGE (ON THE MATERIAL OF DETECTIVE V. PRONIN «WOMAN ON WEDNESDAYS»)	39		

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

Zakharova E., Karabanova O., Starostina Yu. FORMATION OF PARENTHOOD ATTITUDES IN STUDENT YOUTH BY MEANS OF ART CINEMATOGRAPHY	49	Liasch O., Kabak I., Kashaaba I. EMOTIONAL INTELLECT AS A FACTOR OF PERSONAL VITALITY.....	57
Lebedeva E. RELATIONSHIP OF CAREER ORIENTATIONS AND COGNITIVE ASPECTS OF IMAGE OF PROFESSIONAL FUTURE OF STUDENTS	54	Shvalb Yu., Melnyk Yu. THE FEATURES OF STRATEGIES FOR BEHAVIOR OF PERSONALITY, THAT ARE IN A SITUATION OF UNCERTAINTY.....	61

Список литературы

1. Бабкина Н.В. Жизненные компетенции как неотъемлемая составляющая содержания образования детей с задержкой психического развития [Электронный ресурс] // Клиническая и специальная психология. 2017. Том 6. № 1. С. 138–1564.
2. Борисова Е.Ю., Козина И.Б. Проблемы формирования социальной компетентности обучающихся с интеллектуальными нарушениями в условиях инклюзивного образования // Современные тенденции и инновации в области гуманитарных и социальных наук: сборник материалов III Международной научно-практической конференции / Мар. гос. ун-т; под ред. М.А. Мокосеевой. – Йошкар-Ола, 2018. – 406 с. – С.142-147 Режим доступа: <https://elibrary.ru/item.asp?id=35181144>].
3. Буланова Н.О. Понятие «жизненная компетентность» для лиц с интеллектуальными нарушениями // Молодой ученый. — 2017. — №25. — С. 278-280. — URL <https://moluch.ru/archive/159/44824>
4. Малофеев Н.Н., Никольская О.С., Кукушкина О.И., Гончарова Е.Л. Дети с ограниченными возможностями здоровья нуждаются в специальном государственном образовательном стандарте // Проблемы современного образования, 2011, № 3, с. 5-17.
5. Манелис Н.Г., Аксенова Е.И., Богорад П.Л., Волгина Н.Н., Загуменная О.В., Калабухова А.А., Панцырь С.Н., Феррой Л.М. Формирование жизненных компетенций у обучающихся с расстройствами аутистического спектра. Методическое пособие / Под общ. ред. Хаустова А.В. М.: ФРЦ ФГБОУ ВО МГППУ, 2016. 57 с

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Конівіцька Т.Я.

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
(молодший науковий співробітник
відділу організації науково-дослідної роботи)*

METHODOLOGY OF FUTURE PSYCHOLOGISTS' RHETORICAL COMPETENCE FORMATION

Konivitska T.

*Lviv State University of Life Safety
(Junior Researcher of the Department for Organization
of Scientific Research)*

Анотація

У статті проаналізовано методичні особливості формування риторичної компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти. Зазначено, що методика риторичної підготовки базується на застосуванні сучасних інтерактивних методів навчання. Обґрунтовано доцільність поєднання різних видів навчання, зокрема елементів колективного, кооперативного, тренінгового та професійно-ситуативного навчання, що сприятиме ефективному формуванню риторичної компетентності студентів-психологів відповідно до особливостей професійного спрямування.

Abstract

The article describes the methodological of future psychologists' rhetorical competence formation at higher schools. It is stated that methodology of rhetorical training is based on the use of modern interactive teaching methods. It is stated that in the methodology of rhetorical training at higher schools it is advisable to combine various types of education, namely: collective, cooperative, training and professionally situational ones. The use of these types of education in rhetoric classes ensures the effective formation of rhetorical competence according to professional orientation.

Ключові слова: риторична компетентність, риторична підготовка, колективне навчання, кооперативне навчання, тренінгове навчання, професійно ситуативне навчання.

Keywords: rhetorical competence, rhetorical classes, collective, cooperative, training, professional situational education.

Вагомим аспектом професійного становлення нині є розвиток міжособистісної комунікації, тому в системі сучасної освіти постає питання забезпечення ефективної риторичної підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти (ЗВО). Одним з аспектів риторичної підготовки у ЗВО є розроблення та впровадження ефективної методики формування риторичної компетентності із застосуванням сучасних методів і технологій навчання.

Питання методики формування риторичної компетентності розглядали й досліджували низка

науковців, зокрема Н. Голуб, О. Залюбівська, В. Ницета, А. Первушина, Є. Тягнирядно та ін. Незважаючи на численні напрацювання, вважаємо, що є потреба виявити та проаналізувати методичні особливості риторичної підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти з урахуванням особливостей їхньої подальшої професійної діяльності.

Мета статті – виявити та проаналізувати методичні особливості формування риторичної компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти.

Методику в науково-педагогічних дослідженнях розглядають як систему, що охоплює суб'єкти й об'єкти освітнього процесу та містить відповідні комплекси: сукупність елементів, зміст, сукупність взаємопов'язаних методів, цілей та зв'язків [7, с. 154]. Зазначають, що цілісність методики забезпечується узгодженням її складників, а завданням є досягнення оптимального поєднання теоретичної та практичної підготовки, послідовність цього процесу відповідно до певного професійного спрямування [11, с. 192].

Грунтуючись на розглянутих положеннях, методику формування та розвитку риторичної компетентності майбутніх психологів у ЗВО ми розробляли відповідно до запропонованої нами моделі [8]. На наш погляд, структурними компонентами риторичної компетентності психологів є: мотиваційно-ціннісний, інформаційно-когнітивний, функціонально-діяльнісний, професійно-адаптивний. Тобто методика ґрунтується на авторській моделі, обґрунтованих умовах і спрямована на розвиток риторичної компетентності з урахуванням професійного спрямування. Вважаємо, що ефективне формування риторичної компетентності майбутніх психологів вимагає впровадження та використання інноваційних педагогічних технологій і відповідних сучасних методів розвитку риторичних знань, умінь і навичок у процесі риторичної підготовки у ЗВО відповідно до професійного спрямування.

Потреба забезпечити цілісне, неперервне й ефективне формування риторичної компетентності зумовлює необхідність розроблення поетапної системи її вивчення [11, 217]. Тобто, на наш погляд, процес формування риторичної компетентності майбутніх психологів у ЗВО доцільно розглядати відповідно до визначених у ході дослідження етапів риторичної підготовки: *усвідомлення, розвитку, актуалізації та реалізації*. Етапи виокремлюємо відповідно до структурних компонентів риторичної компетентності, з урахуванням завдань професійної діяльності майбутніх психологів, а також необхідних і достатніх педагогічних умов [8].

Зазначимо, що методика спрямована на цілісне формування та розвиток риторичної особистості майбутнього фахівця, а її поетапність дасть змогу забезпечити взаємозалежність і взаємозумовленість структурних компонентів риторичної компетентності, динаміку їх становлення і внутрішні взаємозв'язки, а також відобразити багатогранність риторичної підготовленості як особистісного утворення [11, с. 217].

Відповідно до визначених етапів, вважаємо, що в методиці риторичної підготовки у ЗВО доцільно поєднувати різні види навчання. Отже, пропонуємо використовувати і поєднувати на заняттях риторики елементи *колективного, кооперативного, тренінгового та професійно ситуативного навчання* відповідно до теми і мети заняття. Вважаємо, що саме ці види навчання сприяють формуванню риторичної компетентності студентів-психологів відповідно до мети підготовки психолога (практичного психолога).

Вся сукупність видів та відповідних їм методів, засобів і прийомів навчання риторики визначалася також з урахуванням інтерактивності, зорієнтованої на розвиток риторичних знань, умінь і навичок, а також професійної спрямованості майбутніх психологів. Інтерактивні методи відповідних видів навчання ми добирали з урахуванням специфіки риторики як навчальної дисципліни, власної практики викладання дисципліни й особливостей навчання студентів-психологів у закладах вищої освіти відповідно до їхнього професійного спрямування.

Розглянемо особливості кожного із зазначених видів навчання, їхню специфіку та важливість у риторичній підготовці, основні їх елементи і відповідні їм методи риторичної підготовки. Передусім, охарактеризуємо новітні методи розвитку риторичних знань, умінь і навичок на заняттях риторики під час професійної підготовки майбутніх психологів у ЗВО, які, на нашу думку, найбільш результативні та відповідають викликам суспільства, враховують зацікавлення студентства та потреби майбутньої професійної діяльності, професійної реалізації та становленню висококваліфікованого фахівця в галузі практичної психології. Запропоновані методи кожного виду навчання також зазнають трансформації відповідно до конкретних цілей риторичної підготовки і риторичної ситуації в освітньому процесі.

Колективне навчання. На нашу думку, риторична підготовка передусім має ґрунтуватися на усвідомленні важливості та потреби риторичної підготовки для особистого розвитку та майбутньої професійної діяльності студентів-психологів. На основі розробленої структури та запропонованих етапів формування мотиваційно-ціннісного компоненту риторичної компетентності доцільно здійснювати шляхом застосування колективного навчання та відповідних йому методів.

Осмисливши результати досліджень і практичний досвід, вчені характеризують методику колективного навчання як важливий компонент, який допомагає реалізувати можливості студентів шляхом суб'єкт-суб'єктної взаємодії [5, с. 125]. Вважаємо, що в контексті формування риторичної компетентності колективне навчання є одним зі способів реалізації інтерактивної взаємодії в освітньому процесі. Для риторичної підготовки важливо, що колективне навчання залучає до діяльності кожного учасника студентського колективу, орієнтуючись на спільну мету студентів та викладачів, а складовими є діяльність і творчість [2, с. 513-514].

У контексті риторичної підготовки колективне навчання визначаємо як організацію освітнього процесу шляхом застосування комплексу методів, засобів, прийомів, які спрямовані на розвиток самостійного, творчого та креативного мислення, мисленнєво-мовленнєвої активності шляхом взаємонавчання та розвитку міжособистісної комунікативної взаємодії.

Зазначимо, що важливим аспектом у риторичній підготовці є переосмислення ролі викладача від носія інформації до активного учасника комуніка-

ції, коли педагог використовує для розвитку риторичних навичок різноманітні форми діалогу, тобто проведення бесід, дискусій, диспутів, консультацій, обговорень. Саме діалогічні форми викладання забезпечують якісне спілкування та зворотній зв'язок із різноманітною аудиторією. Погоджуємося з думкою, що необхідно віддавати перевагу викладенню навчального матеріалу в таких формах: заняття-діалог, заняття за участю студентів, заняття з постановкою проблеми, заняття з елементами дискусії, заняття-конференція, заняття-консультація, заняття-візуалізація тощо. Ці форми роботи дають змогу викладачеві активізувати роботу студентів, використовувати закони риторики щодо проведення ефективного публічного виступу, зокрема: пригадування основних положень і доповнення змісту попередньої теми, активізація уваги студентів до змісту, створення проблемних ситуацій, вирішення проблемних питань за допомогою запитань і відповідей на них, моделювання теми і структури заняття, формулювання блоку запитань з теми, уточнення певних фактів, явищ, обмін думками тощо [4, с. 32].

Інтерактивними методами формування риторичної компетентності у ЗВО в контексті колективного навчання вважаємо відомі методи формування навичок спілкування, зокрема: «відкритий мікрофон», «мозковий штурм», «незакінчені речення», «навчаючи-вчуся», «дерево рішень» тощо. Важливим елементом колективного навчання у риторичній підготовці є також є навчальна дискусія (групова, проблемно-орієнтовна, панельна, дискусія «аргумент – контраргумент» тощо), виступи-імпровізації, публічні виступи та їх колективне обговорення тощо.

Педагогічний досвід риторики свідчить, що колективне навчання в риторичній підготовці сприяє розвитку та формуванню таких важливих аспектів:

- розвивається самостійне, творче, критичне мислення;
- відбувається безпосередня взаємодія студентів один з одним і з викладачем;
- формується повага до поглядів інших;
- розвивається вміння спільного навчання, вміння не критикувати, а допомагати у навчанні;
- набувається вміння висловлювати свої думки, відстоювати погляди, доносити їх до колективу;
- виникає рефлексивний аспект спілкування.

Кооперативне навчання. З огляду на те, що другий етап передбачає розвиток риторичних знань, умінь і навичок, спрямований на розвиток інтелектуальної риторичної особистості, якій властиво діяти креативно, самостійно, відкрито, а інформаційно-когнітивний компонент формування риторичної компетентності передбачає гнучкість, критичність і самокритичність мислення, розвиток уяви й асоціативного мислення, вважаємо, що актуально використовувати у риторичній підготовці елементи кооперативного навчання.

Кооперативне навчання передбачає співпрацю в малих групах і застосування новітніх методів. Ко-

оперативне навчання розуміють як спеціально організовану навчально-пізнавальну діяльність, що має виражену комунікативну й соціальну спрямованість, певний порядок комунікативної взаємодії між суб'єктом/суб'єктами освітнього процесу. Ефективна робота кооперативної групи залежить від вміння взаємодіяти, співпрацювати, тому у кооперативній групі передбачено певний розподіл обов'язків і ролей: спікер, аналітик, презентатор, тайм-менеджер, секретар, координатор [12].

В контексті формування риторичної компетентності впровадження та використання кооперативного навчання на заняттях риторики сприяє розвитку навичок спілкування в команді, вмінню комунікувати протягом тривалого часу, вмінню досягати порозуміння у кооперативній групі завдяки міжособистісному спілкуванню, тобто формуванню риторичної особистості, яка володітиме навичками якісної міжособистісної взаємодії в колективі шляхом ефективної вербальної та розуміння невербальної комунікації.

Відомими інтерактивними методами кооперативного навчання є «коло ідей», пошуково-дослідницькі проекти, метод проектування тощо.

Кооперативне навчання в контексті риторичної підготовки дає змогу:

- залучати до спілкування всіх студентів в межах кооперативної групи;
- навчитися доносити свої думки швидко, доступно, зрозуміло;
- аргументувати свої ідеї, доводити і переконувати у їхній значимості;
- вміти слухати і поважати думки учасників групи тощо;
- створює атмосферу творчого, креативного спілкування у кооперативній групі.

Тренінгове навчання. Третій етап методики формування риторичної компетентності відповідно до функціонально-діяльничого компоненту риторичної компетентності, передбачає актуалізацію набутих знань на практиці. Одним із основних видів навчання, яке сприяє ефективному розвитку практичних риторичних навичок є, безперечно, тренінгове. Тренінгове навчання в середовищі неформальної освіти переважно застосовується для навчання ораторської майстерності з метою особистісного розвитку фахівців і їхньої професійної реалізації. Воно активно впроваджується у професійну підготовку фахівців різних спеціальностей у ЗВО, проте для майбутніх психологів цей вид навчання є особливо важливим як у процесі риторичної підготовки, так і професійної.

Вважають, що тренінг розвитку риторичної компетентності є одним із різновидів психологічного тренінгу, який спрямований на допомогу людині в усвідомленні власних недоліків у розвитку риторичних умінь, виявленні й оцінюванні потенційних можливостей, реалізації отриманих знань на практиці [3, с. 104]. Тренінг також дає змогу зруйнувати стереотипні способи поведінки і мислення, вирішувати особистісні проблеми учасників і тому наголошується на необхідності проведення тренінгів під час професійної підготовки у ЗВО, оскільки

окремі професійно важливі вміння можна сформулювати і «відшліфувати» лише за їх допомогою, а упровадження у практику навчання риторики сприяє більш активному здобуттю знань, ефективному розвитку риторичних умінь і навичок і набуттю професійних якостей тощо [4, с. 34].

Тренінг розвитку риторичної компетентності розглядаємо найефективнішим інтерактивним методом практичного навчання риторики у ЗВО, що сприяє напрацюванню риторичних умінь і навичок шляхом практичного розвитку міжособистісної комунікації як вербальної, так і невербальної. Використання елементів тренінгового навчання забезпечує ефективне формування риторичної компетентності відповідно до професійного спрямування у вищій школі, а для студентів-психологів ще й має значний професійний контекст.

Відповідно до законів і завдань риторики виділяють такі групи тренінгів: розвиток правильної вимови, культури мовлення, розвитку голосу, інтонації, дикції, техніки дихання, удосконалення невербальної комунікації (міміка та жести), набуття мистецтва публічного виступу, декламування, імпровізації, самопрезентації та ділових переговорів, різних видів суперечки (дебати диспути) тощо.

Вважаємо, що в межах освітньої діяльності у процесі риторичної підготовки доцільно використовувати елементи тренінгового навчання на кожному практичному занятті як обов'язкові та регулярні. Тренінги розвитку риторичних умінь вимагають поєднання різних способів педагогічної взаємодії, проте тренінгове заняття має бути націлене на актуалізацію набутих знань на практиці, формування професійно спрямованих риторичних навичок. Отже, під час їх проведення доцільно подавати мінімум теорії, а більше уваги приділяти саме практичним аспектам, що застосовуватимуться в подальшій професійній діяльності.

Науковці подають специфічні ознаки й особливості, які відрізняють тренінгове навчання від інших видів професійної підготовки. В контексті формування риторичної компетентності найважливіші, на нашу думку, такі:

- особлива мета (орієнтоване на запитання та пошук відповіді, набуття досвіду, допомогу учасникам в саморозвитку тощо),
- поєднання різних засобів і прийомів навчання (подання інформації відповідно до індивідуальних особливостей сприймання учасників),
- колективна та групова організація навчання (додержання принципів групової роботи, надання можливості кожному учаснику ідентифікувати себе з іншими та набути нового досвіду),
- активність усіх учасників (вільне висловлювання своїх думок, взаємодія між викладачем і групою, а також між учасниками),
- принцип роботи «тут і тепер» (акцент на відносинах між учасниками групи, які розвиваються та аналізуються під час вирішення проблемних реальних ситуацій),
- неформальна співпраця (визначена просторова орієнтація, атмосфера відвертості та свободи

спілкування між учасниками, психологічної безпеки, що сприяє комунікативному, емоційному та інтелектуальному зворотному зв'язкові, рефлексії) [3, с. 104; 6, с. 137-138].

Професійно-ситуативне навчання. Перед сучасною наукою й освітою постають нові виклики щодо організації процесу навчання відповідно до потреб формування професійно орієнтованої риторичної компетентності. Відповідно до складових професійно-адаптивного компоненту структури формування риторичної компетентності та етапу реалізації набутих знань, умінь і навичок, важливим аспектом є інтегрування риторичної й професійної компетентностей, що можливе шляхом розроблення та застосування елементів професійно-ситуативного навчання.

У педагогічній науці активно впроваджується проблемно-ситуативне навчання, яке передбачає занурення студентів у певну ситуацію, де вони можуть знаходити практичне застосування своїх знань [10]. Нині система вищої освіти має забезпечувати високий професіоналізм випускників усіх спеціальностей, тому дисципліни всіх блоків навчального плану мають бути професійно спрямованими. Ми акцентуємо увагу на формуванні риторичної компетентності відповідно до професійного спрямування, тобто розроблені методики професійно-ситуативного навчання.

Професійно-ситуативне навчання в риторичній підготовці розуміємо як навчання, що занурює студентів у проблемну ситуацію професійного спрямування, де вони застосовують свої набуті знання у практиці й одночасно розвивають свої професійно-риторичні навички.

Для формування професійної риторичної компетентності варто моделювати ситуації відповідно до майбутньої діяльності психолога, розподіляти ролі та відтворювати певну проблемну ситуацію на занятті: елементи (ситуації) психологічного консультування, роботи із дітьми, проблемними сім'ями, роботи в надзвичайних ситуаціях тощо. Входить в роль психолога під час моделювання професійних ситуацій допоможе зрозуміти всю важливість розвитку професійного спілкування та його особливості, як потрібно діяти у різноманітних проблемних ситуаціях. Використання ігрових методів навчання, моделювання на заняттях професійних проблемних ситуацій сприятиме не лише вдосконаленню риторичної компетентності, а й забезпечить професійний розвиток.

Професійно-ситуативне навчання в контексті риторичної підготовки майбутніх психологів передбачає застосування таких методів навчання як ділова гра, професійна гра, розв'язування ситуативних професійних завдань, кейс-метод, метод інциденту тощо. Важливим завданням є також проведення студентами-психологами елементів психологічних тренінгів, публічних виступів з висвітленням різноманітних тем з психології. Це можуть бути короткі повідомлення, доповіді, а також захист індивідуальної роботи на обрану самостійно чи запропоновану викладачем тему професійного спрямування.

Обов'язковим елементом професійно ситуативного навчання вважаємо обговорення змодельованої ситуації, адже рефлексія допомагає зрозуміти змодельовану ситуацію, визначити й обговорити складні моменти у спілкуванні й зрозуміти, які навички необхідно відпрацювати надалі. Усне обговорення можна проводити за такими запитаннями: З якою метою ми робили цю вправу? Які думки вона у Вас викликала? Які почуття? Чого Ви особисто навчилися? Чого ще хотіли б навчитись, що вдосконалити надалі?

Таким чином, у контексті риторичної підготовки психологи розширюють й удосконалюють риторичні навички та адаптують їх до майбутньої професійної діяльності. Адже практичний психолог має володіти різноманітними алгоритмами (методами, прийомами) і вміти поєднувати ці алгоритми в найрізноманітніших варіантах залежно від професійних ситуацій в його діяльності. Проте психолог повинен бути готовим і до іншого розвитку подій, змінити певний алгоритм і вміти імпровізувати [1].

На наш погляд, професійно-ситуативне навчання риторики сприятиме:

- підвищенню зацікавленості та мотивації студентів до розвитку риторичної компетентності щодо формування професійної компетентності;
- розвитку уяви, критичного мислення, імпровізації мовлення та здатності приймати рішення;
- вдосконаленню навичок риторичної професійної діяльності;
- інтегрованому розвитку риторичних умінь і навичок;
- можливості зануритись у мовне середовище та виробити риторичну модель поведінки у певній професійній ситуації;
- подоланню невпевненості та психологічного бар'єру професійного спілкування;
- покращенню міжособистісних стосунків у групі [9, с. 56].

Отже, результати формування риторичної компетентності у ЗВО залежить від обґрунтованого добору змісту навчання, застосування ефективної методики риторичної підготовки, оптимального вибору сучасних методів навчання, реалізація яких забезпечує розвиток актуальних риторичних знань, умінь і навичок. Вважаємо, що поєднання різних видів навчання в практиці риторичної підготовки у ЗВО, зокрема елементів *колективного, кооперативного, тренінгового та професійно ситуативного навчання* сприятиме формуванню належної риторичної та професійної компетентності студентів-психологів відповідно до особливостей подальшої професійної діяльності, міжнародних стандартів і вимог суспільства до висококваліфікованих психологів.

Список літератури

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Учеб. пособие. М.: Издательство «Ось-89», 1999. 176 с., <http://psylib.org.ua/books/vachk01/txt02.htm>
2. Волкова Н.П. Технологія колективних творчих справ як засіб реалізації інтерактивної взаємодії в навчальному процесі вишу. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013, Вип. 32 (85). С. 512–520.
3. Гаркуша І.В. Тренінг як інтерактивний засіб формування риторичних умінь рекламистів у процесі фахової підготовки. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2015. № 1 (21). С. 103–107.
4. Голуб Н.Б. Ефективні методи і засоби навчання риторики майбутніх учителів. Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету. 2008. Вип. 25. С. 31–35.
5. Карплюк С.О. Досвід Рівіна-Дяченка у проектуванні методики взаємонавчання. Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2009. № 43. С. 121–125.
6. Керик О. Використання тренінгових технологій у професійній підготовці фахівців соціальної сфери. Молодь і ринок. № 2 (121). 2015. С. 136–140.
7. Козяр М.М. Екстремально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях : монографія. Львів: СПОЛОМ, 2004. 376 с.
8. Конівіцька Т.Я. Модель формування риторичної компетентності у ЗВО. Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки. зб. наук. праць / Гол. ред. Т.С. Плачинда. Кропивницький: ЛА НАУ, 2019. Вип. 6. с. 75-81.
9. *Котковець А.Л.* Застосування ситуативно-рольових ігор в рамках інтегрованого підходу до вивчення іноземної мови. Сучасні тенденції викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. 29 квітня 2015р. К.: НТУУ «КПІ». С.54–57.
10. Котковець А.Л. Проблемно-ситуативний метод навчання іноземної мови професійного спрямування. URL : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1062>.
11. Руденко Л.А. Формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах: монографія. Львів: «Край», 2015. 344 с.
12. Сидоренко В. Технологія кооперативного навчання в процесі формування комунікативної компетентності учнів 5-7 класів (дидактичний інструментарій). Українська мова і література в школі. Київ, 2014. № 8., с. 8–15.

No 42 (2019)

P.4
The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian
Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com